

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาความคิดเห็นเรื่องปัจจัยด้านโครงสร้างสังคมและทัศนคติของคนไทย ที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต" (The Study of Opinions on Attitudes and Social Structure Factors Relating to the Development of Internet) เป็นงานวิจัยซึ่งศึกษาความเป็นมาและเป็นไปของ "อินเทอร์เน็ต" ในฐานะเทคโนโลยีชนิดหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทยเอง ก็มีการรับอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในประเทศเพื่อประโยชน์ต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเช่นกัน ซึ่งก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจจะศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์ในการรับและการใช้อินเทอร์เน็ตดังกล่าว ตลอดจนผลกระทบของอินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นแล้วในปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า ซึ่งจะมีส่วนที่จะดำเนินตามแนวทางการวิจัยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในอนาคต (Ethnographic Future Research) หรือเรียกโดยย่อว่า "การวิจัยเชิงอนาคต" ด้วยส่วนหนึ่ง ในภาพรวมจะใช้การวิเคราะห์ผลที่ได้ด้วยแนวคิดแบบ "ทฤษฎีวิพากษ์" (Critical Theory) ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการสื่อสารที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยในงานวิจัยจะเป็นการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่กำลังใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ปัจจุบัน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลากหลายสาขาอาชีพ ที่มีความสนใจในเรื่องของอินเทอร์เน็ตเช่นเดียวกัน นำมาวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของอินเทอร์เน็ต และการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นต่อโครงสร้างสังคม, ความคิด เมื่ออินเทอร์เน็ต ก้าวเข้ามาในสังคมไทย

แหล่งข้อมูล และการเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูล แบ่งเป็น

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญใน สาขาที่เกี่ยวข้องกับ งานวิจัยชิ้นนี้ จำนวน 9 ท่าน โดยพิจารณาจากผลงานที่ผ่านมา รวมทั้งหน้าที่การงาน โดยมีรายชื่อต่อไปนี้

(1) คุณกมล ชาญศิลป์

บรรณาธิการบริหาร นิตยสารInternet Today

บรรณาธิการบริหาร นิตยสารInternet Today

สัมภาษณ์ 13 มีนาคม 2540

(2) ดร. ทรรชิต มาลัยวงศ์

รองผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

สัมภาษณ์ 31 มีนาคม 2540

(3) ดร. ชัยวัฒน์ ภิระพันธุ์

ผู้ประสานงาน บางกอกฟอรัม

สัมภาษณ์ 4 เมษายน 2540

(4) ดร. ทวีศักดิ์ กอนันตกุล

รองผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

สัมภาษณ์ 31 มีนาคม 2540

(5) ดร. เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (บุค ศรีอาริยะ)

ประธานบริษัท วิษุทธิ์ จำกัด

สัมภาษณ์ 6 เมษายน 2540

(6) คุณนันทวัลย์ ขวัญใจ

ผู้จัดการทั่วไป บริษัท เอ-เน็ต จำกัด

สัมภาษณ์ 18 มีนาคม 2540

(7) พระไพศาล วิสาโล

วัดป่าสุคะโต อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

สัมภาษณ์ 1 เมษายน 2540

(8) คุณพัฒนพันธุ์ วงษ์พันธุ์

หัวหน้าข่าวไอ ที หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ

สัมภาษณ์ 19 มีนาคม 2540

(9) ศ.ดร.สุกัญญา สุดบรรทัด

อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สัมภาษณ์ 21 มีนาคม 2540

2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามผู้ที่ใช้งาน อินเทอร์เน็ตทั่วไป โดยไม่มีการจำกัดเพศ และวัย จำนวนทั้งสิ้น 100 คน

3. ข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เป็นหนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ รายงานการประชุม รายงานการวิจัย การสัมมนา เทปบันทึกเสียง วิดีโอเทป ฯลฯ หรือแม้แต่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเอง อันเกี่ยวข้องกับเนื้อหาการวิจัยตามหัวข้อ และสามารถนำมาวิเคราะห์ หรืออ้างอิงเป็นหลักฐานในการวิเคราะห์ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบ่งเป็น 3 ช่วงคือ

1. ช่วงการค้นคว้าข้อมูล ซึ่งจะเป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารดังกล่าว จะรวบรวมตลอดระยะเวลาของการเก็บข้อมูลไปจนถึงช่วงสุดท้ายของการเก็บข้อมูลทุกประเภท
2. ช่วงการออกแบบสอบถาม จะดำเนินการตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์จนถึงสิ้นเดือนมีนาคม
3. ช่วงการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จะดำเนินการตั้งแต่เดือน มีนาคมจนถึงสิ้นสุดสัปดาห์แรกเดือน เมษายน

เครื่องมือที่ใช้ และวิธีการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ

1. แบบบันทึก หรือแบบสังเกต (Note Taking or Observation Note) สำหรับใช้ในการบันทึก แบ่งกลุ่ม และรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หรือสื่อต่างๆ
2. แบบสัมภาษณ์ (Interview form) สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นคำถามแบบปลายเปิด โดยมีลักษณะคำถามแบบจัดกรอบความคิดให้แก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ และใช้ความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ของอดีต ปัจจุบัน อนาคต เพื่อตอบคำถามโดยสมมติฐาน หรือทฤษฎีของแต่ละคน คือ

2.1 กำหนดสภาพของโครงสร้างสังคมในปัจจุบันอย่างกว้างๆ ไว้เป็นกรอบอ้างอิงเปรียบเทียบ เพื่อการเข้าใจที่ตรงกันของผู้ถูกสัมภาษณ์

2.2 ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ สร้างภาพอนาคตในแง่ดีในแง่ของโครงสร้างสังคม และความคิดของไทย เนื่องจากผลกระทบของอินเทอร์เน็ต โดยไม่มีการวัดความน่าจะเป็นไปได้ เพียงแต่ให้อยู่ในพื้นฐานของความจริงและความเป็นไปได้ เกิน 0 %

2.3 ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ สร้างภาพอนาคตในแง่ร้าย ของโครงสร้างสังคมและโครงสร้างความคิดของไทย อันเนื่องมาจากผลกระทบของอินเทอร์เน็ต โดยมีข้อแม้เช่นเดียวกัน

2.4 ให้ผู้ให้สัมภาษณ์สร้างภาพในอนาคตที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด

3. แบบสอบถาม (Questionnaire Form)เป็นคำถามปลายปิด และปลายเปิด เพื่อให้แสดงเหตุผล สำหรับหาข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายบุคคลทั่วไปตามที่กำหนด โดยใช้กรอบที่เทียบเคียงครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงมุ่งเน้นศึกษา ปัจจัยต่างๆ ภายในสังคมไทย ที่กำหนดความเป็นมา เป็นไปของอินเทอร์เน็ต รวมทั้งผลกระทบของอินเทอร์เน็ตเอง ที่มีต่อโครงสร้างสังคม และทัศนคติของคนไทย รวมทั้งศึกษาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างสังคมและโครงสร้างความคิด อันสืบเนื่องมาจากผลกระทบของอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการหาสาเหตุของปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางการแก้ไข โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากแบบสอบถาม และจากข้อมูลที่เป็นเอกสารที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์ โดยการจำแนกแจกแจงแนวความคิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือเป็นความเห็นร่วมของกลุ่มตัวอย่างจากการ สุ่มตัวอย่างในแต่ละหัวข้อ แล้ววิเคราะห์ค้นหาและตรวจสอบคำอธิบายสำหรับกรณีที่มีแนวความคิดเบี่ยงเบน หรือขัดแย้งกับคนส่วนใหญ่ แล้วหาความสัมพันธ์ที่ปรากฏ เสร็จแล้วจึงนำมาวิเคราะห์หาจุดสรุป และหาแนวทางที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือป้องกัน การขัดแย้งที่ปรากฏขึ้นในบทสรุป